

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Udrag fra Frygt og Bæven

Citation: Kierkegaard, Søren: "Frygt og bæven", i Kierkegaard, Søren: *Frygt og bæven*, udg. af Lars Petersen ; Merete Jørgensen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1994, s. 89. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur:
<https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-kierkegaard02val-shoot-idm140578676896320/facsimile.pdf> (tilgået 25. oktober 2021)

Anvendt udgave: Frygt og bæven

Ophavsret Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen.](#)

essante, og enhver saadan kan altid være sikker paa, at der er en Havmand i Nærheden; thi Sligt opdage Havmændene med et halvt Øie og det styre de efter som Haicn efter sit Bytte. Det er derfor meget dumt, eller ogsaa er det et Rygte, som en Havmand har ladet udsprede, at den saakaldte Dømmelse sikkrer en Pige mod Forførelse. Nei Tilværelsen er mere retfærdig og ligelig, der er kun eet Middel, det er Uskyld.

Vi ville nu give Havmanden en menneskelig Bevidsthed, og lade det, at han er en Havmand, betegne en menneskelig Præxistens, i hvis Conseqvents hans Liv var hildet. Der er Intet til Hinder for, at han kan blive en Helt; thi det Skridt, han nu gjør, er forsonende Han er frelst ved Agnete, Forførelsen er knust, han har bøiet sig under Uskyldens Magt, han kan aldrig mere forføre. Men i samme Nu stridte to Magter om ham: Angeren, og Agnete og Angeren. Tager Angeren ham alene, da er han skjult, tager Agnete og Angeren ham, da er han aabenbar.

Forsaavidt nu Angeren griber Havmanden og han forbliver skjult, da har han vel gjort Agnete ulykkelig; thi Agnete elskede ham i al sin Uskyld, hun troede, at det var Sandhed, at han i hiint Øieblik, da han forekom endog hende forandret, hvor godt han end skjulte det, blot vilde vise hende Havets skjøne Stilhed. Imidlertid bliver Havmanden selv i Retning af Lidenskab endnu mere ulykkelig; thi han elskede Agnete med en Mangfoldighed af Lidenskaber og havde desuden en ny Skyld at bære paa. Det Dæmoniske i Angeren vil nu vel forklare ham, at dette er netop hans Straf, og jo mere den martrer ham, jo bedre.

Hengiver han sig til dette Dæmoniske, da gjør han maaskee endnu et Forsøg paa at frelse Agnete, saaledes som man i en vis Forstand kan frelse et Menneske ved Hjælp af det Onde. Han veed, at Agnete elsker ham. Kunde han fravriste Agnete denne Kjærlighed, da er hun paa en Maade frelst. Men hvorledes? At regne paa, at en aabenhjertet Tilstaaelse skulde vække hendes Afsky, det er Havmanden for forstandig til. Han vil da maaskee see, at hidse alle mørke Lidenskaber i hende, haane hende, spotte hende, gjøre hendes Kjærlighed til en Latterlighed, om muligt ægge hendes Stolthed. Han vil ikke skaane sig selv for nogen Qval; thi dette er den dybe Modsigelse i det Dæmoniske, og der boer i en vis Forstand uendeligt meget mere godt i en Dæmonisk end i de trivielle Mennesker. Jo mere selvisk Agnete er,

desto lettere vil hun blive bedraget; (thi det er kun meget uerfarne Folk, der mene, at det er let at bedrage Uskyldigheden, Tilværelsen er saare dybsindig, og det er det letteste for den Kløge at narre de Kløge) men desto forfærdeligere ville Havmandens Lidelser blive. Jo snildere hans Bedrag er anlagt, desto mindre vil Agnete blufærdigt skjule sin Lidelse for ham; hun vil bruge ethvert Middel, der da hel-ler ikke vil blive uden Virkning, det vil sige, ikke til at rokke ham, men til at marre ham.

Ved Hjælp af det Dæmoniske vilde altsaa Havmanden være den Enkelte, der som den Enkelte var høiere end det Almene. Det Dæ-moniske har den samme Egenskab som det Guddommelige, at den Enkelte kan træde i et absolut Forhold dertil. Dette er Analogien, Modstykket til hiint Paradox, om hvilket vi tale. Det har derfor en vis Lighed, som kan skuffe. Saaledes har Havmanden tilsyneladende det Bevis for, at hans Tausked er berettiget, at han i den lider hele sin Smerte. Imidlertid er der ingen Tvivl om, at han kan tale. En tragisk Helt kan han da blive, i mine Tanker en grandios tragisk Helt, hvis han taler. Faa ville maaskee kun fatte, hvori det Grandiose ligger*. Han vil da have Mod til at fravriste sig selv ethvert Selvbedrag om, at han kan gjøre Agnete lykkelig ved sin Kunst, han vil have Mod til menneskeligt talt at knuse Agnete. Forøvrigt vil jeg blot her gjøre en psykologisk Bemærkning. Jo mere Agnete har været selvisk udvik-let, desto mere blændende vil Selvbedraget være, ja det er ikke utæn-kelig, at det kunde forekomme i Virkeligheden, at en Havmand ved sin dæmoniske Kløgt menneskelig talt ikke blot havde frelst, men bragt noget Overordentligt ud af en Agnete; thi en Dæmon veed at pine Kræfter ud af selv det svageste Menneske, og han kan paa sin Viis mene det meget godt med et Menneske.

*Æstheten behandler stundom noget Lignende med sin sædvanlige Lefen. Havman- den bliver frelst ved Agnete, og det Hele ender med et lykkeligt Ægteskab. Et lykkeligt Ægteskab! det er nemt nok. Skal dermod Eriken holde Talen ved Brudevielsen, saa tænker jeg, der bliver en anden Ting. Æstheten kaster Kjerlighedens Kaabe over Havmanden, saa er Alt glemt. Den er tilige skjodesløs nok til at mene, at det gaaer til ved et Ægteskab som paa en Auction, hvor Alt sælges i den Stand, i hvilken det ved Haanerslaget befindes. Den sørger blot for, at de Elskende faae hinanden, Resten bry-der den sig ikke om. Den skulde bare see, hvad der skeer bøg efter; men dertil har den ikke Tid, den er sraax i fuld Gang med at klappe et nyt økkende Par sammen. Æstheti-ken er den troloseste af alle Videnskaber. Enhver, der ret har elsket den, bliver i en vis Forstand uheldig; men den, der aldrig har elsket den, han er og bliver et peks.